Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (ένατο τμήμα)

της 14ης Μαρτίου 2024*

«Παράβαση κράτους μέλους – Άρθρο 258 ΣΛΕΕ – Οδηγία (ΕΕ) 2018/1972 – Παράλειψη μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο και ανακοίνωσης των μέτρων μεταφοράς – Άρθρο 260, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ – Αίτημα περί επιβολής υποχρεώσεως καταβολής κατ' αποκοπήν ποσού και χρηματικής ποινής – Κριτήρια για τον προσδιορισμό του ποσού της κύρωσης»

Στην υπόθεση C-454/22,

με αντικείμενο προσφυγή του άρθρου 258 ΣΛΕΕ και του άρθρου 260, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ λόγω παραβάσεως, η οποία ασκήθηκε στις 7 Ιουλίου 2022,

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την U. Małecka, τον L. Malferrari, τον E. Manhaeve και τον A. Sauka,

προσφεύγουσα,

κατά

Δημοκρατίας της Λεττονίας, εκπροσωπούμενης από τις J. Davidoviča και K. Pommere,

καθής,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (ένατο τμήμα),

συγκείμενο από τους J.-C. Bonichot, προεδρεύοντα του τμήματος, S. Rodin και L. S. Rossi (εισηγήτρια), δικαστές,

γενική εισαγγελέας: T. Ćapeta

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

κατόπιν της απόφασης που έλαβε, αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η λεττονική.

Απόφαση

1 Με την προσφυγή της, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

– να αναγνωρίσει ότι η Δημοκρατία της Λεττονίας, παραλείποντας να θεσπίσει τις αναγκαίες νομοθετικές, ρυθμιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθεί προς το άρθρο 124, παράγραφος 1, της οδηγίας (ΕΕ) 2018/1972 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Κώδικα Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών (ΕΕ 2018, L 321, σ. 36), ή, εν πάση περιπτώσει, παραλείποντας να κοινοποιήσει τις διατάξεις αυτές στην Επιτροπή, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία αυτή·

– να υποχρεώσει τη Δημοκρατία της Λεττονίας να καταβάλει στην Επιτροπή ημερήσιο κατ' αποκοπήν ποσό 1 145,34 ευρώ, με ελάχιστο κατ' αποκοπήν ποσό ύψους 316 000 ευρώ·

– σε περίπτωση που η παράβαση που περιγράφεται στο πλαίσιο του πρώτου αιτήματος εξακολουθεί κατά την ημερομηνία δημοσίευσης της απόφασης στην υπό κρίση υπόθεση, να υποχρεώσει τη Δημοκρατία της Λεττονίας να καταβάλει στην Επιτροπή ημερήσια χρηματική ποινή ύψους 1 145,34 ευρώ από την εν λόγω ημερομηνία δημοσίευσης και έως την ημερομηνία συμμόρφωσης του κράτους μέλους αυτού προς τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία 2018/1972, και

– να καταδικάσει τη Δημοκρατία της Λεττονίας στα δικαστικά έξοδα.

Το νομικό πλαίσιο

2 Οι αιτιολογικές σκέψεις 2 και 3 της οδηγίας 2018/1972 έχουν ως εξής:

«(2) Η λειτουργία των πέντε οδηγιών που είναι μέρος του υφιστάμενου ρυθμιστικού πλαισίου για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, […], υπόκειται σε τακτική επανεξέταση από την Επιτροπή, με σκοπό ιδίως να καθοριστεί κατά πόσο υπάρχει ανάγκη τροποποίησης μέσα από το πρίσμα των τεχνολογικών εξελίξεων και των εξελίξεων στην αγορά.

(3) Στην ανακοίνωσή της της 6ης Μαΐου 2015 για τον καθορισμό μιας στρατηγικής για την ψηφιακή ενιαία αγορά της Ευρώπης, η Επιτροπή δήλωσε ότι η αναθεώρηση του πλαισίου για τις τηλεπικοινωνίες θα έδινε έμφαση σε μέτρα που αποσκοπούν στην παροχή κινήτρων για επενδύσεις σε ευρυζωνικά δίκτυα υψηλής ταχύτητας, προσφέρουν πιο συνεπή προσέγγιση της εσωτερικής αγοράς όσον αφορά την πολιτική και τη διαχείριση του ραδιοφάσματος, δημιουργούν τις προϋποθέσεις για γνήσια εσωτερική αγορά με την αντιμετώπιση του κατακερματισμού των κανονιστικών ρυθμίσεων, διασφαλίζουν αποτελεσματική προστασία των καταναλωτών, ισότιμους όρους ανταγωνισμού για όλους τους παράγοντες της αγοράς και συνεπή εφαρμογή των κανόνων, καθώς επίσης παρέχουν πιο αποτελεσματικό ρυθμιστικό θεσμικό πλαίσιο.»

3 Το άρθρο 1 της οδηγίας, το οποίο τιτλοφορείται «Αντικείμενο, σκοπός και ορισμοί», προβλέπει τα εξής:

«1. Η παρούσα οδηγία θεσπίζει εναρμονισμένο πλαίσιο για τη ρύθμιση δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών, υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, συναφών ευκολιών και συναφών υπηρεσιών, καθώς και ορισμένων πτυχών του τερματικού εξοπλισμού. Καθορίζει τα καθήκοντα των εθνικών ρυθμιστικών αρχών και, κατά περίπτωση, άλλων αρμόδιων αρχών και θεσπίζει σύνολο διαδικασιών για την εξασφάλιση της εναρμονισμένης εφαρμογής του ρυθμιστικού πλαισίου σε ολόκληρη την [Ευρωπαϊκή] Ένωση.

2. Σκοποί της παρούσας οδηγίας είναι:

α) η υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών που έχει ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη και χρήση δικτύων πολύ υψηλής χωρητικότητας, βιώσιμο ανταγωνισμό, διαλειτουργικότητα των υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, προσβασιμότητα, ασφάλεια δικτύων και υπηρεσιών και οφέλη για τους τελικούς χρήστες και

β) να διασφαλισθεί η παροχή, σε ολόκληρη την Ένωση, διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών καλής ποιότητας, σε προσιτή τιμή, μέσω πραγματικού ανταγωνισμού και επιλογών, να αντιμετωπιστούν οι περιπτώσεις όπου οι ανάγκες των τελικών χρηστών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων με αναπηρίες προκειμένου να έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες επί ίσοις όροις με τους υπόλοιπους, δεν καλύπτονται ικανοποιητικά από την αγορά και να καθοριστούν τα αναγκαία δικαιώματα τελικού χρήστη.

[…]»

4 Το άρθρο 124 της οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Μεταφορά στο εθνικό δίκαιο», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Τα κράτη μέλη θεσπίζουν και δημοσιεύουν, έως τις 21 Δεκεμβρίου 2020, τις αναγκαίες νομοθετικές, ρυθμιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία. Κοινοποιούν αμέσως στην Επιτροπή το κείμενο των εν λόγω διατάξεων.

Τα κράτη μέλη εφαρμόζουν τις διατάξεις αυτές από τις 21 Δεκεμβρίου 2020.

Όταν τα κράτη μέλη θεσπίζουν τις εν λόγω διατάξεις, αυτές περιέχουν παραπομπή στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από παρόμοια παραπομπή κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Περιλαμβάνουν επίσης δήλωση σύμφωνα με την οποία οι παραπομπές σε ισχύουσες νομοθετικές, ρυθμιστικές και διοικητικές διατάξεις που περιλαμβάνονται στις οδηγίες που καταργούνται με την παρούσα οδηγία, νοούνται ως παραπομπές στην παρούσα οδηγία. Ο τρόπος πραγματοποίησης αυτή[ς] της παραπομπής και η διατύπωση αυτής της δήλωσης καθορίζονται από τα κράτη μέλη.»

Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

5 Στις 29 Σεπτεμβρίου 2020 η Δημοκρατία της Λεττονίας κοινοποίησε στην Επιτροπή προσωρινές εκτελεστικές διατάξεις για τη μερική μεταφορά της οδηγίας 2018/1972 στο εθνικό δίκαιο. Επιπλέον, με έγγραφο της 11ης Νοεμβρίου 2020, του οποίου την παραλαβή η Επιτροπή βεβαίωσε στις 13 Νοεμβρίου 2020, το κράτος μέλος αυτό δήλωσε ότι, κατά τη συνεδρίαση των γενικών γραμματέων της 10ης Σεπτεμβρίου 2020, είχε εγκριθεί σχέδιο νόμου για τα ηλεκτρονικά μέσα (στο εξής: σχέδιο νόμου για τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο).

6 Στις 3 Φεβρουαρίου 2021 η Επιτροπή, εκτιμώντας ότι οι ως άνω διατάξεις δεν μετέφεραν στο εθνικό δίκαιο την οδηγία 2018/1972, δεδομένου ότι αφορούσαν το προηγούμενο νομοθετικό πλαίσιο, και ότι, κατά συνέπεια, η Δημοκρατία της Λεττονίας δεν είχε θεσπίσει τις αναγκαίες νομοθετικές, ρυθμιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθεί προς την οδηγία 2018/1972, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο της 124, απέστειλε στο κράτος μέλος αυτό προειδοποιητική επιστολή και το κάλεσε να διατυπώσει τις παρατηρήσεις του.

7 Στις 26 Μαρτίου 2021 οι λεττονικές αρχές απάντησαν στην προειδοποιητική επιστολή, παρέχοντας πληροφορίες σχετικά με την πρόοδο της διαδικασίας μεταφοράς της οδηγίας 2018/1972 στο λεττονικό δίκαιο. Ειδικότερα, δήλωσαν ότι η μεταφορά στο λεττονικό δίκαιο επρόκειτο να ολοκληρωθεί το αργότερο στις 30 Νοεμβρίου 2021.

8 Στις 23 Σεπτεμβρίου 2021, ελλείψει άλλων πληροφοριών σχετικά με την πλήρη μεταφορά της οδηγίας 2018/1972 στο εθνικό δίκαιο, η Επιτροπή απηύθυνε στη Δημοκρατία της Λεττονίας αιτιολογημένη γνώμη, ζητώντας της να συμμορφωθεί προς την οδηγία το αργότερο έως τις 23 Νοεμβρίου 2021.

9 Στις 5 Νοεμβρίου 2021 η Δημοκρατία της Λεττονίας κοινοποίησε νέα μέτρα μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο, τα οποία, ωστόσο, η Επιτροπή θεώρησε ότι αφορούσαν και αυτά το προηγούμενο νομικό πλαίσιο.

10 Στις 17 Νοεμβρίου 2021 οι λεττονικές αρχές απάντησαν στην αιτιολογημένη γνώμη εκθέτοντας ότι η μεταφορά της οδηγίας 2018/1972 στο εθνικό δίκαιο είχε καθυστερήσει περαιτέρω εξαιτίας της πανδημίας της νόσου COVID-19. Ειδικότερα, οι λεττονικές αρχές διευκρίνισαν ότι ως νέες ημερομηνίες για την ψήφιση του σχεδίου νόμου για τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο και την έκδοση των λοιπών υπουργικών κανονιστικών πράξεων που ήταν αναγκαίες για την ολοκλήρωση της μεταφοράς της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο ήταν, αντιστοίχως, η 1η Απριλίου και η 1η Ιουνίου 2022.

11 Εκτιμώντας ότι η Δημοκρατία της Λεττονίας δεν είχε θεσπίσει τις αναγκαίες διατάξεις για να συμμορφωθεί προς την οδηγία, η Επιτροπή αποφάσισε να ασκήσει την υπό κρίση προσφυγή ενώπιον του Δικαστηρίου.

12 Στις 8 Απριλίου 2022 οι λεττονικές αρχές κοινοποίησαν στην Επιτροπή νέα μέτρα μεταφοράς της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο. Στις 12 Απριλίου 2022 απάντησαν σε αίτημα της Επιτροπής για την παροχή διευκρινίσεων σχετικά με τα μέτρα αυτά. Ειδικότερα, ενημέρωσαν την Επιτροπή ότι την ημέρα της ψήφισης του σχεδίου νόμου για τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο, του οποίου η τελική κοινοβουλευτική συζήτηση είχε προγραμματιστεί για τις 14 Απριλίου 2022, επρόκειτο να τεθούν σε ισχύ εκτελεστικές κανονιστικές πράξεις.

13 Στις 12, 28 και 29 Απριλίου 2022 οι λεττονικές αρχές κοινοποίησαν νέα μέτρα μεταφοράς της οδηγίας 2018/1972 και συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικά με την πρόοδο της μεταφοράς της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο. Ειδικότερα, διευκρίνισαν ότι το νομοθετικό χρονοδιάγραμμα τροποποιήθηκε λόγω του ότι το Latvijas Republikas Saeima (Κοινοβούλιο της Δημοκρατίας της Λεττονίας) έπρεπε ταυτόχρονα να αντιμετωπίσει επείγοντα ζητήματα σχετικά με την πανδημία της νόσου COVID-19, τη σημαντική αύξηση του κόστους της ενέργειας και την εισβολή της Ρωσικής Ομοσπονδίας στην Ουκρανία. Στο ως άνω πλαίσιο, προσέθεσαν ότι η ψήφιση του σχεδίου νόμου προβλεπόταν να γίνει την 1η Ιουνίου 2022 και ότι καταρτίζονταν οι εκτελεστικές κανονιστικές πράξεις του νόμου.

14 Στις 2 Ιουνίου 2022 ψηφίστηκε ο νόμος για τη μεταφορά της οδηγίας 2018/1972 στο εθνικό δίκαιο (στο εξής: νόμος για τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο), αλλά ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας της Λεττονίας δεν τον εξέδωσε και τον ανέπεμψε στο νομοθετικό σώμα για επανεξέταση, κατ' εφαρμογήν του Λεττονικού Συντάγματος.

15 Στις 7 Ιουλίου 2022 η Επιτροπή άσκησε την υπό κρίση προσφυγή.

16 Η Δημοκρατία της Λεττονίας ζητεί από το Δικαστήριο:

– να αναγνωρίσει ότι η καθυστέρηση στη μεταφορά της οδηγίας 2018/1972 στο εθνικό δίκαιο έχει μικρή σημασία σε σχέση με τη βλάβη που θα είχε υποστεί το κοινωνικό σύνολο αν η κυβέρνηση δεν είχε ασχοληθεί κατά προτεραιότητα με τα επείγοντα ζητήματα για τα οποία έγινε λόγος στη σκέψη 13 της παρούσας απόφασης, να κρίνει ότι η καθυστέρηση αυτή δικαιολογείται από περιστάσεις ανωτέρας βίας, να μην της επιβάλει κύρωση και να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα, και

– επικουρικώς, εάν το Δικαστήριο αποφασίσει να της επιβάλει κύρωση, να εφαρμόσει το χαμηλότερο δυνατό ποσό, λαμβάνοντας υπόψη τις ανωτέρω περιστάσεις και τις προβλέψεις σχετικά με το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕγχΠ), καθώς και το γεγονός ότι οι διατάξεις της οδηγίας 2018/1972 είχαν, κατ' ουσίαν, τεθεί σε εφαρμογή στη λεττονική έννομη τάξη πριν από την πλήρη μεταφορά της στο εθνικό δίκαιο, να μειώσει το ύψος του κατ' αποκοπήν ποσού και/ή της χρηματικής ποινής κατ' αναλογίαν προς τις ισχύουσες διατάξεις που ήταν σύμφωνες προς την οδηγία πριν από την έναρξη της μεταφοράς της στο εθνικό δίκαιο, ήτοι μέχρι ποσοστό 25 % του ποσού του οποίου την επιβολή ζητεί η Επιτροπή.

17 Με το από 15 Σεπτεμβρίου 2022 υπόμνημα αντικρούσεως, η Δημοκρατία της Λεττονίας ανακοίνωσε, μεταξύ άλλων, την έναρξη ισχύος στις 29 Ιουλίου 2022 του νόμου για τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο, την έκδοση των κυβερνητικών και διοικητικών εκτελεστικών μέτρων μεταξύ της 4ης και της 23ης Αυγούστου 2022, καθώς και κατάλογο υπό έκδοση εκτελεστικών μέτρων. Με το από 26 Οκτωβρίου 2022 υπόμνημα απαντήσεως, η Επιτροπή επιβεβαίωσε ότι τα ανωτέρω της είχαν κοινοποιηθεί.

18 Με το από 7 Δεκεμβρίου 2022 υπόμνημα ανταπαντήσεως, η Δημοκρατία της Λεττονίας δήλωσε ότι στις 17 Νοεμβρίου 2022 είχε ανακοινώσει τα μέτρα με τα οποία η οδηγία 2018/1972 είχε μεταφερθεί πλήρως στο εθνικό δίκαιο.

19 Στις 7 Δεκεμβρίου 2022 περατώθηκε η έγγραφη διαδικασία στην υπό κρίση υπόθεση.

20 Με δικόγραφο της 30ής Ιουνίου 2023, η Επιτροπή ενημέρωσε το Δικαστήριο ότι η Δημοκρατία της Λεττονίας τής είχε ανακοινώσει ορισμένα μέτρα και ότι θεωρούσε ότι είχε ολοκληρώσει τη μεταφορά της οδηγίας 2018/1972 στο εθνικό δίκαιο (στο εξής: δικόγραφο της 30ής Ιουνίου 2023). Εντούτοις, κατά την άποψη της Επιτροπής, τα μέτρα αυτά δεν διασφάλιζαν ακόμη πλήρη μεταφορά της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο.

21 Λαμβάνοντας υπόψη την πρόοδο που είχε σημειώσει η Δημοκρατία της Λεττονίας ως προς τη μεταφορά της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο, η Επιτροπή προσάρμοσε επίσης, με το δικόγραφο αυτό, τα αιτήματά της όσον αφορά την επιβολή χρηματικών κυρώσεων στο κράτος μέλος αυτό.

22 Όσον αφορά το κατ' αποκοπήν ποσό, η Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη τις ημερομηνίες κατά τις οποίες η Δημοκρατία της Λεττονίας τής είχε ανακοινώσει μέτρα για τη μεταφορά της οδηγίας 2018/1972 στο εθνικό δίκαιο, ήτοι την 29η Ιουλίου και την 17η Νοεμβρίου 2022, μείωσε τον συντελεστή σοβαρότητας και ζητεί από το Δικαστήριο να επιβάλει, πρώτον, για το χρονικό διάστημα από την επομένη της λήξης της προθεσμίας μεταφοράς της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο, ήτοι την 22α Δεκεμβρίου 2020, έως τις 28 Ιουλίου 2022, κατ' αποκοπήν ποσό ύψους 349 650 ευρώ, δεύτερον, για το χρονικό διάστημα από την 29η Ιουλίου 2022 έως τις 16 Νοεμβρίου 2022, κατ' αποκοπήν ποσό ύψους 39 480 ευρώ και, τρίτον, όσον αφορά το χρονικό διάστημα από την 17η Νοεμβρίου 2022 έως την παύση της παράβασης ή, άλλως, έως τη δημοσίευση της απόφασης στην υπό κρίση υπόθεση, κατ' αποκοπήν ποσό με βάση ημερήσιο ποσό ύψους 210 ευρώ.

23 Όσον αφορά τη χρηματική ποινή, η Επιτροπή προτείνει πλέον στο Δικαστήριο να επιβάλει ημερήσια χρηματική ποινή 945 ευρώ έως την ημερομηνία κατά την οποία η Δημοκρατία της Λεττονίας θα συμμορφωθεί πλήρως προς τις υποχρεώσεις που προβλέπει το άρθρο 124, παράγραφος 1, της οδηγίας.

24 Στις 14 Αυγούστου 2023 η Δημοκρατία της Λεττονίας υπέβαλε τις παρατηρήσεις της επί του δικογράφου της 30ής Ιουνίου 2023. Με τις παρατηρήσεις της υποστηρίζει ότι, αντιθέτως προς τη θέση της Επιτροπής, τα μέτρα που κοινοποιήθηκαν στις 17 Νοεμβρίου 2022 έφεραν εις πέρας την πλήρη μεταφορά της οδηγίας 2018/1972 στο λεττονικό δίκαιο. Κατά συνέπεια, ζητεί να μην της επιβληθεί κανένα κατ' αποκοπήν ποσό που να αφορά το χρονικό διάστημα μετά την ημερομηνία αυτή.

25 Στις 31 Δεκεμβρίου 2023 το Δικαστήριο ενημέρωσε τους διαδίκους σχετικά με την ημερομηνία δημοσίευσης της παρούσας απόφασης.

26 Την 1η Φεβρουαρίου 2024 η Επιτροπή, αφενός, ενημέρωσε το Δικαστήριο ότι στις 15 Αυγούστου 2023 η Δημοκρατία της Λεττονίας τής είχε κοινοποιήσει ορισμένα συμπληρωματικά μέτρα και, αφετέρου, υποστήριξε ότι το κράτος μέλος αυτό, αντιθέτως προς όσα προβάλλει, δεν είχε ακόμη μεταφέρει ορθώς το άρθρο 112, παράγραφος 1, της οδηγίας 2018/1972 στο λεττονικό δίκαιο. Επιπλέον, η Επιτροπή εξέθεσε ότι, λαμβανομένου υπόψη του πολύ προχωρημένου σταδίου της διαδικασίας, δεν μπορούσε να επανεξετάσει τα αιτήματά της όσον αφορά το ποσό των προτεινόμενων κυρώσεων, δεδομένου ότι, πέραν της τεχνικής επανεξέτασης από τις υπηρεσίες της Επιτροπής, απαιτούνταν απόφαση για την επανεξέταση και από το Σώμα των Επιτρόπων, όπερ η Επιτροπή δεν μπορούσε να εξασφαλίσει χωρίς να καθυστερήσει τη δημοσίευση της απόφασης του Δικαστηρίου. Συνεπώς, η Επιτροπή επαφίεται στην κρίση του Δικαστηρίου όσον αφορά την προσαρμογή του ύψους των χρηματικών κυρώσεων, υπό το πρίσμα της αξιολόγησης των ως άνω συμπληρωματικών μέτρων που κοινοποίησε η Δημοκρατία της Λεττονίας.

Επί της προσφυγής

Επί της παράβασης κατά το άρθρο 258 ΣΛΕΕ

Επιχειρήματα των διαδίκων

27 Με το δικόγραφο της προσφυγής, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 288, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να θεσπίζουν τις αναγκαίες διατάξεις για τη μεταφορά των οδηγιών στην εθνική έννομη τάξη, εντός των προθεσμιών που οι οδηγίες αυτές προβλέπουν, και να ανακοινώνουν αμέσως τις εν λόγω διατάξεις στην Επιτροπή.

28 Η Επιτροπή εκθέτει ότι η ύπαρξη παράβασης πρέπει να εκτιμάται σε σχέση με την κατάσταση του κράτους μέλους όπως αυτή είχε διαμορφωθεί κατά τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας.

29 Εν προκειμένω, κατά τη λήξη της προθεσμίας αυτής, αλλά και κατά την ημερομηνία άσκησης της υπό κρίση προσφυγής, η Δημοκρατία της Λεττονίας δεν είχε ακόμη θεσπίσει τις αναγκαίες διατάξεις για τη μεταφορά της οδηγίας 2018/1972 στο εθνικό δίκαιο και, εν πάση περιπτώσει, δεν τις είχε ανακοινώσει στην Επιτροπή.

30 Κατά την Επιτροπή, η Δημοκρατία της Λεττονίας δεν αμφισβητεί, στην πραγματικότητα, την προσαπτόμενη σε αυτήν παράβαση και περιορίζεται στην επίκληση περιστάσεων πρακτικής και εσωτερικής φύσεως για να τη δικαιολογήσει. Πλην όμως, η μη μεταφορά μιας οδηγίας εντός της προβλεπόμενης από αυτήν προθεσμίας δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από τέτοιες περιστάσεις.

31 Η Δημοκρατία της Λεττονίας δεν αμφισβητεί, στην πραγματικότητα, την παράβαση. Αντιθέτως, κατ' αρχάς, τονίζει ότι η συμπεριφορά της ήταν καλόπιστη καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας. Εν συνεχεία, δικαιολογεί την καθυστέρηση στη μεταφορά της οδηγίας 2018/1972 στο εθνικό δίκαιο υπό το πρίσμα της περιπλοκότητας τόσο της οδηγίας, της οποίας η προθεσμία μεταφοράς ήταν υπερβολικά σύντομη, όσο και της διαδικασίας ψήφισης του νόμου για τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο. Επιπλέον, επικαλείται λόγους ανωτέρας βίας συνδεόμενους, αφενός, με την πανδημία της νόσου COVID-19 και τις συνέπειές της στην οργάνωση της εργασίας και, αφετέρου, με την εισβολή της Ρωσικής Ομοσπονδίας στην Ουκρανία. Ως προς το τελευταίο αυτό ζήτημα, υπογραμμίζει ότι, δεδομένου ότι η Λεττονία συνορεύει με τη Ρωσία και τη Λευκορωσία, η εισβολή αυτή, η οποία έγινε και από το έδαφος της τελευταίας αυτής χώρας, αποτέλεσε σημαντικότερη απειλή για την εθνική ασφάλεια και άμυνα σε σύγκριση με πολλά άλλα κράτη μέλη και, επομένως, η επαναξιολόγηση των προτεραιοτήτων είχε σημαντικές επιπτώσεις στο έργο της Λεττονικής Κυβέρνησης. Η κατάσταση έκτακτης ανάγκης που κηρύχθηκε κατά τη διάρκεια του 2021 και του 2022 όσον αφορά τους προερχόμενους από τη Λευκορωσία παρανόμως διαμένοντες στο έδαφος της Δημοκρατίας της Λεττονίας πρόσφυγες είχε άμεσο αντίκτυπο στην ημερήσια διάταξη των αρμόδιων φορέων και στα προβλήματα που έπρεπε να αντιμετωπιστούν κατά προτεραιότητα. Τέλος, η Δημοκρατία της Λεττονίας υποστηρίζει ότι το ισχύον λεττονικό δίκαιο εξασφάλιζε ήδη επαρκή και πλήρη ρύθμιση του τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και προστασία των συμφερόντων και των δικαιωμάτων των τελικών χρηστών.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

32 Κατά πάγια νομολογία, η ύπαρξη παράβασης πρέπει να εκτιμάται σε συνάρτηση με την κατάσταση του κράτους μέλους, όπως αυτή είχε διαμορφωθεί κατά τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας, οι δε επελθούσες στη συνέχεια μεταβολές δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη από το Δικαστήριο [απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2021, Επιτροπή κατά Ισπανίας (Οδηγία για τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα – Ποινικό δίκαιο), C-658/19, EU:C:2021:138, σκέψη 15 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

33 Εξάλλου, το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως κρίνει ότι, αν μια οδηγία προβλέπει ρητώς την υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίσουν ότι οι αναγκαίες για την εφαρμογή της διατάξεις περιέχουν παραπομπή στην οδηγία αυτή ή ότι συνοδεύονται από μια τέτοια παραπομπή κατά την επίσημη δημοσίευσή τους, είναι σε κάθε περίπτωση αναγκαίο τα κράτη μέλη να θεσπίσουν θετική πράξη μεταφοράς της επίμαχης οδηγίας [απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2021, Επιτροπή κατά Ισπανίας (Οδηγία για τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα – Ποινικό δίκαιο), C-658/19, EU:C:2021:138, σκέψη 16 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

34 Εν προκειμένω, η προθεσμία απάντησης στην αιτιολογημένη γνώμη έληξε στις 23 Νοεμβρίου 2021. Συνεπώς, η ύπαρξη της προβαλλόμενης παράβασης πρέπει να εκτιμηθεί βάσει της εθνικής νομοθεσίας που ίσχυε κατά την ημερομηνία αυτή [πρβλ. απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2021, Επιτροπή κατά Ισπανίας (Οδηγία για τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα – Ποινικό δίκαιο), C-658/19, EU:C:2021:138, σκέψη 17 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

35 Ως προς το ζήτημα αυτό, δεν αμφισβητείται ότι κατά την ανωτέρω ημερομηνία η Δημοκρατία της Λεττονίας δεν είχε θεσπίσει τα αναγκαία μέτρα για την πλήρη μεταφορά της οδηγίας 2018/1972 στο εθνικό δίκαιο και, συνακόλουθα, δεν είχε κοινοποιήσει τα μέτρα αυτά στην Επιτροπή.

36 Προς δικαιολόγηση της προσαπτόμενης παράβασης, η Δημοκρατία της Λεττονίας προβάλλει διάφορα επιχειρήματα με τα οποία επικαλείται, πρώτον, την καλόπιστη συμπεριφορά της καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, δεύτερον, την περιπλοκότητα τόσο της οδηγίας 2018/1972, της οποίας η προθεσμία μεταφοράς ήταν, όπως υποστηρίζει, υπερβολικά σύντομη, όσο και της διαδικασίας ψήφισης του νόμου για τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο, τρίτον, λόγους ανωτέρας βίας συνδεόμενους, αφενός, με την πανδημία της νόσου COVID-19 και, αφετέρου, με την εισβολή της Ρωσικής Ομοσπονδίας στην Ουκρανία και, τέταρτον, το ότι, κατά την άποψή της, το λεττονικό δίκαιο εξασφάλιζε ήδη επαρκή και πλήρη ρύθμιση του τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

37 Τα επιχειρήματα όμως αυτά δεν μπορούν να δικαιολογήσουν την προσαπτόμενη από την Επιτροπή παράβαση.

38 Πράγματι, πρώτον, η καλόπιστη συμπεριφορά των κρατών μελών έναντι των θεσμικών οργάνων, η οποία περιλαμβάνει και την ορθή και πλήρη μεταφορά των οδηγιών στο εθνικό δίκαιο εντός των προβλεπόμενων από αυτές προθεσμιών, συνιστά υποχρέωση που απορρέει ευθέως από το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ και, συνεπώς, δεν μπορεί να είναι κρίσιμη για τη δικαιολόγηση της παράβασης άλλης διάταξης του δικαίου της Ένωσης.

39 Δεύτερον, αφενός, η προβαλλόμενη περιπλοκότητα των διατάξεων της οδηγίας 2018/1972 δεν είναι ικανή να αποκλείσει την ύπαρξη της επίμαχης παράβασης. Ειδικότερα, όπως ορθώς υποστηρίζει η Επιτροπή, όταν ο νομοθέτης της Ένωσης όρισε την προθεσμία μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο, γνώριζε τον βαθμό περιπλοκότητας της οδηγίας και, εν πάση περιπτώσει, εναπόκειται στον νομοθέτη της Ένωσης να παρατείνει την προθεσμία μεταφοράς και όχι στα κράτη μέλη να παρεκκλίνουν από αυτήν ή στην Επιτροπή να ανέχεται τέτοιες παρεκκλίσεις. Πλην όμως, η Δημοκρατία της Λεττονίας δεν υποστηρίζει ότι ανέλαβε τις αναγκαίες πρωτοβουλίες προκειμένου να ζητήσει την παράταση της προθεσμίας μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο.

40 Αφετέρου, το αυτό ισχύει και για την προβαλλόμενη περιπλοκότητα της διαδικασίας ψήφισης του νόμου για τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο. Πράγματι, κατά πάγια νομολογία, πρακτικές ή καταστάσεις της εσωτερικής έννομης τάξης ενός κράτους μέλους δεν μπορούν να δικαιολογήσουν τη μη τήρηση των υποχρεώσεων και των προθεσμιών που απορρέουν από τις οδηγίες της Ένωσης ούτε, συνεπώς, την εκπρόθεσμη ή ατελή μεταφορά τους στο εθνικό δίκαιο [απόφαση της 13ης Ιανουαρίου 2021, Επιτροπή κατά Σλοβενίας (MiFID II), C-628/18, EU:C:2021:1, σκέψη 79 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

41 Τρίτον, όσον αφορά τις επιπτώσεις, αφενός, της πανδημίας COVID-19, η οποία εκδηλώθηκε στις αρχές του 2020, και, αφετέρου, του επιθετικού πολέμου που διεξάγει η Ρωσική Ομοσπονδία κατά της Ουκρανίας από τον Φεβρουάριο του 2022, όχι μόνο δεν αποδεικνύεται, αλλά ούτε καν υποστηρίζεται ότι οι λόγοι αυτοί δικαιολογούν ολόκληρη την εκ μέρους της Δημοκρατίας της Λεττονίας καθυστέρηση στη μεταφορά της οδηγίας 2018/1972 στο εθνικό δίκαιο.

42 Τέταρτον, λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας που μνημονεύεται στη σκέψη 33 της παρούσας απόφασης, το γεγονός ότι το ισχύον πριν τεθεί σε ισχύ η οδηγία 2018/1972 δίκαιο ενός κράτους μέλους ήταν ήδη σύμφωνο προς αυτή δεν αρκεί για να αρθεί η υποχρέωσή του να μεταφέρει την οδηγία στην εσωτερική έννομη τάξη ούτε, επομένως, για να δικαιολογήσει μια τέτοια παράβαση.

43 Συνεπώς, διαπιστώνεται ότι η Δημοκρατία της Λεττονίας, παραλείποντας να θεσπίσει, μέχρι τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας, τις αναγκαίες νομοθετικές, ρυθμιστικές και διοικητικές διατάξεις προκειμένου να συμμορφωθεί προς την οδηγία 2018/1972 και, συνακόλουθα, παραλείποντας να κοινοποιήσει τις διατάξεις αυτές στην Επιτροπή, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 124, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας.

Επί των αιτημάτων βάσει του άρθρου 260, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ

Επιχειρήματα των διαδίκων

44 Με το δικόγραφο της προσφυγής, η Επιτροπή υπογραμμίζει, αφενός, ότι η οδηγία 2018/1972 εκδόθηκε με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία και, συνεπώς, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 260, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ και, αφετέρου, ότι η εκ μέρους της Δημοκρατίας της Λεττονίας παράβαση των υποχρεώσεων τις οποίες προβλέπει το άρθρο 124 της οδηγίας αυτής, για τον λόγο ότι το κράτος μέλος αυτό δεν κοινοποίησε στην Επιτροπή τις διατάξεις μεταφοράς της οδηγίας, αποτελεί προδήλως μη ανακοίνωση των μέτρων μεταφοράς της εν λόγω οδηγίας στο εθνικό δίκαιο, κατά την έννοια του άρθρου 260, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ.

45 Η Επιτροπή εκθέτει ότι, στο σημείο 23 της ανακοίνωσής της 2011/C 12/01, με τίτλο «Εφαρμογή του άρθρου 260 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης» (ΕΕ 2011, C 12, σ. 1) (στο εξής: ανακοίνωση του 2011), διευκρίνισε ότι οι κυρώσεις που θα

προτείνει δυνάμει του άρθρου 260, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ θα υπολογίζονται με την ίδια μέθοδο με εκείνη που εφαρμόζεται για τις προσφυγές που η ίδια ασκεί ενώπιον του Δικαστηρίου δυνάμει του άρθρου 260, παράγραφος 2, όπως η μέθοδος αυτή εκτίθεται στα σημεία 14 έως 18 της ανακοίνωσης SEC(2005) 1658, με τίτλο «Εφαρμογή του άρθρου [260 ΣΛΕΕ]» (στο εξής: ανακοίνωση του 2005).

46 Κατά συνέπεια, ο καθορισμός της κύρωσης πρέπει να στηρίζεται, πρώτον, στη σοβαρότητα της παράβασης, δεύτερον, στη διάρκεια της παράβασης και, τρίτον, στην αναγκαιότητα να εξασφαλιστεί το αποτρεπτικό αποτέλεσμα της κύρωσης προκειμένου να αποφευχθούν οι υποτροπές.

47 Όσον αφορά, κατά πρώτον, τη σοβαρότητα της παράβασης, κατά το σημείο 16 της ανακοίνωσης του 2005 και την ανακοίνωση του 2011, η Επιτροπή καθορίζει τον συντελεστή σοβαρότητας λαμβάνοντας υπόψη δύο παραμέτρους, ήτοι, αφενός, τη σπουδαιότητα των διατάξεων της Ένωσης που παραβιάστηκαν και, αφετέρου, τις συνέπειές τους για τα εμπλεκόμενα γενικά και ειδικά συμφέροντα.

48 Ειδικότερα, αφενός, η Επιτροπή επισημαίνει ότι η οδηγία 2018/1972 είναι η κύρια νομοθετική πράξη στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Κατ' αρχάς, ο Ευρωπαϊκός Κώδικας Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών (στο εξής: ΕΚΗΕ) εκσυγχρονίζει το κανονιστικό πλαίσιο της Ένωσης για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες ενισχύοντας τις επιλογές και τα δικαιώματα των καταναλωτών, διασφαλίζοντας υψηλότερα πρότυπα υπηρεσιών επικοινωνίας και προωθώντας τις επενδύσεις στα δίκτυα πολύ υψηλής χωρητικότητας και την ασύρματη πρόσβαση σε συνδεσιμότητα πολύ υψηλής χωρητικότητας σε ολόκληρη την Ένωση. Εν συνεχεία, ο ΕΚΗΕ καθορίζει τους κανόνες οργάνωσης του τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, συμπεριλαμβανομένου του θεσμικού πλαισίου και της διακυβέρνησής του. Οι διατάξεις του ΕΚΗΕ ενδυναμώνουν τον ρόλο των εθνικών ρυθμιστικών αρχών καθορίζοντας ένα ελάχιστο σύνολο αρμοδιοτήτων για αυτές σε ολόκληρη την Ένωση και ενισχύοντας την ανεξαρτησία τους, μέσω της θέσπισης κριτηρίων για τους διορισμούς και τις υποχρεώσεις όσον αφορά την υποβολή πληροφοριών και εκθέσεων. Επιπλέον, ο ΕΚΗΕ διασφαλίζει επίσης αποτελεσματική και αποδοτική διαχείριση του ραδιοφάσματος. Οι διατάξεις αυτές ενισχύουν τη συνοχή των πρακτικών των κρατών μελών όσον αφορά ουσιώδεις πτυχές των αδειών που συνδέονται με το ραδιοφάσμα. Προωθούν επίσης τον ανταγωνισμό μεταξύ των υποδομών και την ανάπτυξη δικτύων πολύ υψηλής χωρητικότητας σε ολόκληρη την Ένωση. Τέλος, ο ΕΚΗΕ ρυθμίζει διάφορες πτυχές της παροχής υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, συμπεριλαμβανομένων των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας, των πόρων αριθμοδότησης και των δικαιωμάτων των τελικών χρηστών. Η ενίσχυση των κανόνων αυτών αποσκοπεί στην αυξημένη ασφάλεια και προστασία των καταναλωτών, ιδίως όσον αφορά την οικονομικά προσιτή πρόσβαση στις υπηρεσίες αυτές.

49 Αφετέρου, η μη μεταφορά της οδηγίας 2018/1972 στο λεττονικό δίκαιο, πρώτον, υπονομεύει τις ρυθμιστικές πρακτικές σε ολόκληρη την Ένωση όσον αφορά τη διαχείριση του συστήματος ηλεκτρονικών επικοινωνιών, τις άδειες που συνδέονται με το ραδιοφάσμα και τους κανόνες πρόσβασης στην αγορά. Κατά συνέπεια, οι επιχειρήσεις δεν υπόκεινται ούτε σε πιο συνεκτικές και προβλέψιμες διαδικασίες για τη χορήγηση ή την ανανέωση των υφιστάμενων δικαιωμάτων χρήσης του ραδιοφάσματος ούτε σε προβλέψιμη ρύθμιση χάρη στην 20ετή ελάχιστη διάρκεια των αδειών χρήσης του ραδιοφάσματος. Τέτοιου είδους αδυναμίες επηρεάζουν άμεσα τη διαθεσιμότητα και την ανάπτυξη δικτύων πολύ υψηλής χωρητικότητας εντός της Ένωσης. Δεύτερον, οι καταναλωτές στερούνται ορισμένα απτά οφέλη που τους παρέχει η οδηγία, όπως οι λύσεις σχετικά με την πρόσβαση σε οικονομικά προσιτές υπηρεσίες επικοινωνιών, η απαίτηση

παροχής στους καταναλωτές σαφούς ενημέρωσης ως προς τις συμβάσεις, η υποχρέωση εφαρμογής διαφανών τιμολογίων, η απλούστευση της αλλαγής παρόχου δικτύου με σκοπό την προώθηση πιο προσιτών λιανικών τιμών και η υποχρέωση των παρόχων να προσφέρουν στους τελικούς χρήστες με αναπηρία ισοδύναμη πρόσβαση στις υπηρεσίες επικοινωνιών.

50 Δεδομένου ότι η Δημοκρατία της Λεττονίας ανακοίνωσε στην Επιτροπή εκτελεστικές πράξεις οι οποίες, κατά τις λεττονικές αρχές, είναι αναγκαίες για τη μεταφορά της οδηγίας 2018/1972, το θεσμικό αυτό όργανο εκτιμά ότι η ανακοίνωση αυτή αποτελεί ελαφρυντική περίσταση.

51 Κατά συνέπεια, ο κατάλληλος και αναλογικός εν προκειμένω συντελεστής σοβαρότητας είναι 9. Ο συντελεστής αυτός πρέπει, κατά την Επιτροπή, να μειωθεί, σταδιακά, στο 4 για το χρονικό διάστημα από την 29η Ιουλίου έως και τις 16 Νοεμβρίου 2022 και στο 3 για το χρονικό διάστημα μετά τις 17 Νοεμβρίου 2022, λαμβανομένων υπόψη των κοινοποιηθέντων από τη Δημοκρατία της Λεττονίας μέτρων που μνημονεύονται στη σκέψη 20 της παρούσας απόφασης.

52 Κατά δεύτερον, όσον αφορά τη διάρκεια της παράβασης, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι αυτή αντιστοιχεί στο χρονικό διάστημα από την επομένη της λήξης της προθεσμίας μεταφοράς της οδηγίας 2018/1972 στο εθνικό δίκαιο, ήτοι την 22α Δεκεμβρίου 2020, έως την ημερομηνία παύσης της επίμαχης παράβασης. Δεδομένου ότι η Δημοκρατία της Λεττονίας έχει ανακοινώσει μέρος των μέτρων μεταφοράς της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο, η διάρκεια της παράβασης είναι 555 ημέρες, όσον αφορά το χρονικό διάστημα από την 22α Δεκεμβρίου 2020 έως και τις 28 Ιουλίου 2022, 141 ημέρες όσον αφορά το χρονικό διάστημα από τις 29 Ιουλίου έως και τις 16 Νοεμβρίου 2022, η δε παράβαση συνεχίζεται ακόμη εν μέρει ως προς τα μέτρα των οποίων την ανακοίνωση αναμένει ακόμη η Επιτροπή.

53 Κατά τρίτον, όσον αφορά την ικανότητα πληρωμής της Δημοκρατίας της Λεττονίας, η Επιτροπή εφάρμοσε τον συντελεστή «n» που προβλέπεται στην ανακοίνωσή της 2019/C 70/01, με τίτλο «Τροποποίηση της μεθόδου υπολογισμού για τα κατ' αποκοπήν ποσά και τις ημερήσιες χρηματικές ποινές που προτείνει η Επιτροπή στις διαδικασίες επί παραβάσει ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης» (ΕΕ 2019, C 70, σ. 1). Για τον συντελεστή αυτόν λαμβάνονται υπόψη δύο στοιχεία, ήτοι το ΑΕγχΠ και η θεσμική βαρύτητα του συγκεκριμένου κράτους μέλους, για την οποία λαμβάνεται υπόψη ο αριθμός των εδρών του στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

54 Μολονότι με την απόφαση του Δικαστηρίου της 20ής Ιανουαρίου 2022, Επιτροπή κατά Ελλάδας (Ανάκτηση κρατικών ενισχύσεων – Σιδηρονικέλιο) (C-51/20, EU:C:2022:36), είχε ήδη τεθεί εν αμφιβόλω η κρισιμότητα τόσο του δεύτερου αυτού στοιχείου όσο και του συντελεστή προσαρμογής 4,5, όπως προβλέπονται από την ως άνω ανακοίνωση, εντούτοις η Επιτροπή αποφάσισε να εφαρμόσει εν προκειμένω τα κριτήρια που αυτή προβλέπει, εν αναμονή της έκδοσης νέας ανακοίνωσης η οποία να λαμβάνει υπόψη την πρόσφατη νομολογία του Δικαστηρίου.

55 Ειδικότερα, σύμφωνα με την ανακοίνωση 2022/C 74/02 της Επιτροπής, με τίτλο «Επικαιροποίηση των στοιχείων που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του κατ' αποκοπή ποσού και των χρηματικών ποινών που προτείνονται από την Επιτροπή στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε διαδικασίες επί παραβάσει» (ΕΕ 2022, C 74, σ. 2) (στο εξής: ανακοίνωση του 2022), ο συντελεστής «n» για τη Δημοκρατία της Λεττονίας είναι 0,14. Εντούτοις, με το δικόγραφο της 30ής Ιουνίου 2023, η Επιτροπή εφάρμοσε τον συντελεστή «n» 0,07 ο οποίος προβλέπεται πλέον

για το κράτος μέλος αυτό στο παράρτημα Ι της ανακοίνωσης της Επιτροπής 2023/C 2/01, με τίτλο «Οικονομικές κυρώσεις στις διαδικασίες επί παραβάσει» (ΕΕ 2023, C 2, σ. 1, στο εξής: ανακοίνωση του 2023).

56 Σύμφωνα με την ανακοίνωσή της 2017/C 18/02, με τίτλο «Δίκαιο της [Ένωσης]: Καλύτερη εφαρμογή για καλύτερα αποτελέσματα» (ΕΕ 2017, C 18, σ. 10), η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να επιβάλει στη Δημοκρατία της Λεττονίας, αφενός, χρηματική ποινή για το χρονικό διάστημα από την ημερομηνία δημοσίευσης της απόφασης στην υπό κρίση υπόθεση μέχρι την πλήρη συμμόρφωση προς την απόφαση αυτή και, αφετέρου, κατ' αποκοπήν ποσό για το χρονικό διάστημα από την επομένη της λήξης της προβλεπόμενης στην οδηγία 2018/1972 προθεσμίας μεταφοράς έως την ημερομηνία πλήρους συμμόρφωσης του κράτους μέλους αυτού προς τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει της εν λόγω οδηγίας ή έως την ημερομηνία δημοσίευσης της απόφασης στην υπό κρίση υπόθεση.

57 Όσον αφορά τη χρηματική ποινή, η Επιτροπή επισημαίνει ότι, σύμφωνα με το σημείο 18 της ανακοίνωσης του 2005, το ποσό της χρηματικής ποινής πρέπει να είναι τέτοιο ώστε η κύρωση να ανταποκρίνεται στην αρχή της αναλογικότητας και συγχρόνως να μπορεί να λειτουργήσει αποτρεπτικά. Προς τούτο, το ποσό της ημερήσιας χρηματικής ποινής υπολογίζεται πολλαπλασιάζοντας το ενιαίο βασικό κατ' αποκοπήν ποσό επί τον συντελεστή σοβαρότητας, εν συνεχεία δε επί τον συντελεστή «n» που ισχύει για το συγκεκριμένο κράτος μέλος. Ως προς το ζήτημα αυτό, η Επιτροπή, μολονότι με το δικόγραφο της προσφυγής παρέπεμπε στην ανακοίνωση του 2022, με το δικόγραφο της 30ής Ιουνίου 2023, παραπέμπει πλέον στην ανακοίνωση του 2023. Κατά το σημείο 1 του παραρτήματος Ι της ανακοίνωσης του 2023, το «βασικό κατ' αποκοπή ποσό για τη χρηματική ποινή» είναι 3 000 ευρώ ανά ημέρα. Οι προτεινόμενοι από την Επιτροπή συντελεστές σοβαρότητας και διάρκειας είναι 3 και 1,5, αντιστοίχως. Όπως επισημαίνεται στη σκέψη 55 της παρούσας απόφασης, ο συντελεστής «n» που εφαρμόζει η Επιτροπή για τη Δημοκρατία της Λεττονίας είναι 0,07. Συνεπώς, το προτεινόμενο από την Επιτροπή ποσό της ημερήσιας χρηματικής ποινής είναι 945 ευρώ, από την ημερομηνία δημοσίευσης της απόφασης στην υπό κρίση υπόθεση και έως την πλήρη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις που προβλέπει το άρθρο 124, παράγραφος 1, της οδηγίας 2018/1972.

58 Όσον αφορά το κατ' αποκοπήν ποσό, από το σημείο 20 της ανακοίνωσης του 2005 προκύπτει, κατά την Επιτροπή, ότι αυτό πρέπει να έχει μια σταθερή κατώτατη βάση, η οποία αντανακλά την αρχή σύμφωνα με την οποία κάθε παρατεταμένη παράλειψη εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης συνιστά αφ' εαυτής και ανεξάρτητα από την ύπαρξη οποιασδήποτε επιβαρυντικής περίστασης προσβολή της αρχής της νομιμότητας σε μια κοινότητα δικαίου και πρέπει να επισύρει ουσιαστική κύρωση. Σύμφωνα με την ανακοίνωση του 2022, το κατώτατο κατ' αποκοπήν ποσό για τη Δημοκρατία της Λεττονίας είναι 316 000 ευρώ.

59 Κατ' εφαρμογήν της μεθοδολογίας που καθορίστηκε με τις ανακοινώσεις του 2005 και του 2011, εάν το αποτέλεσμα του υπολογισμού του κατ' αποκοπήν ποσού υπερβαίνει το ως άνω κατώτατο ποσό, η Επιτροπή προτείνει στο Δικαστήριο τον προσδιορισμό του κατ' αποκοπήν ποσού μέσω του πολλαπλασιασμού ενός ημερήσιου ποσού επί τον αριθμό ημερών εξακολούθησης της παράβασης κατά το χρονικό διάστημα από την επομένη της λήξης της προθεσμίας μεταφοράς που προβλέπει η επίμαχη οδηγία έως την ημερομηνία παύσης της παράβασης ή, άλλως, έως την ημερομηνία δημοσίευσης της δικαστικής απόφασης που εκδίδεται δυνάμει του άρθρου 260, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ. Ειδικότερα, το ημερήσιο κατ' αποκοπήν ποσό είναι το γινόμενο του ενιαίου βασικού κατ' αποκοπήν ποσού που χρησιμεύει για τον υπολογισμό του ημερήσιου κατ' αποκοπήν ποσού επί τον συντελεστή σοβαρότητας και επί τον συντελεστή «n». Κατά το σημείο 2 του παραρτήματος Ι της ανακοίνωσης του 2023, το ενιαίο βασικό κατ' αποκοπήν ποσό

είναι 1 000 ευρώ. Εν προκειμένω, ο συντελεστής σοβαρότητας είναι 9, για τις πρώτες 555 ημέρες της παράβασης, ήτοι από τις 22 Δεκεμβρίου 2020 έως και τις 28 Ιουλίου 2022, 4 για τις επόμενες 141 ημέρες, ήτοι από τις 29 Ιουλίου έως και τις 16 Νοεμβρίου 2022, και, τέλος, 3 για το χρονικό διάστημα από τις 17 Νοεμβρίου 2022 και μετά. Ο συντελεστής «n» είναι 0,07. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το κατ' αποκοπήν ποσό ανέρχεται σε 349 650 ευρώ για το χρονικό διάστημα από τις 22 Δεκεμβρίου 2020 έως και τις 28 Ιουλίου 2022, σε 39 480 ευρώ για το χρονικό διάστημα από τις 29 Ιουλίου έως και τις 16 Νοεμβρίου 2022 και σε 210 ευρώ ανά ημέρα για το χρονικό διάστημα από τις 17 Νοεμβρίου 2022 έως την ημερομηνία πλήρους συμμόρφωσης της Δημοκρατίας της Λεττονίας προς τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει της οδηγίας 2018/1972 ή έως την ημερομηνία δημοσίευσης της απόφασης στην υπό κρίση υπόθεση.

60 Η Δημοκρατία της Λεττονίας υποστηρίζει, όσον αφορά, κατ' αρχάς, τη σοβαρότητα της παράβασης, ότι το προϋπάρχον νομοθετικό πλαίσιο ήταν ήδη επαρκές και πλήρες. Κατά την άποψή της, η καθυστέρηση στη μεταφορά της οδηγίας 2018/1972 στο εσωτερικό δίκαιο δεν προκάλεσε άμεσα ζημίες στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών ούτε τον έβλαψε.

61 Ειδικότερα, η Δημοκρατία της Λεττονίας εφιστά την προσοχή στο ότι δεν επιχείρησε να αποφύγει τη μεταφορά της οδηγίας 2018/1972 στο εθνικό δίκαιο και στο ότι ενημέρωνε τακτικά την Επιτροπή για την πρόοδο της σχετικής νομοθετικής διαδικασίας. Εξάλλου, η οδηγία αυτή βελτιώνει κατ' ουσίαν το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο χωρίς να το τροποποιεί ουσιωδώς.

62 Εν συνεχεία, όσον αφορά τη διάρκεια της παράβασης, η Δημοκρατία της Λεττονίας υποστηρίζει ότι αυτή δεν μπορεί να θεωρηθεί κρίσιμη, δεδομένου ότι η εκ μέρους της καθυστέρηση στη μεταφορά της οδηγίας 2018/1972 στο εθνικό δίκαιο δεν είχε αρνητικές συνέπειες.

63 Τέλος, η επιβολή κύρωσης στη Δημοκρατία της Λεττονίας όχι μόνο δεν θα έχει αποτρεπτικό αποτέλεσμα, αλλά θα επικεντρώσει την προσοχή του κοινού στο γεγονός ότι προτεραιότητα έχει η διεκπεραίωση τυπικών ζητημάτων, για τα οποία το κράτος μπορεί να υποστεί κυρώσεις, αντί για την αντιμετώπιση ζητημάτων που έχουν εγγενώς εθνική και κοινωνική σημασία, όπως η καταπολέμηση της εξάπλωσης της πανδημίας της νόσου COVID-19, οι εισροές προσφύγων μέσω του εδάφους της Λευκορωσίας οι οποίες προηγήθηκαν της εισβολής της Ρωσικής Ομοσπονδίας στην Ουκρανία, η αύξηση του κόστους των ενεργειακών πόρων και η επίλυση επειγόντων προβλημάτων που προκάλεσε η εισβολή αυτή. Η Δημοκρατία της Λεττονίας προσθέτει ότι, κατόπιν της εισβολής, οι προβλέψεις για αύξηση του ΑΕγχΠ για το 2022 και το 2023 μειώθηκαν σημαντικά στο 1,8 % και στο 3,2 %, αντιστοίχως.

64 Με το υπόμνημα απαντήσεως, η Επιτροπή αντιτείνει ότι η επίμαχη παράβαση, την οποία η Δημοκρατία της Λεττονίας αμφισβητεί, ενέχει τον κίνδυνο παρακώλυσης της ομαλής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς και έχει, ως εκ τούτου, ορισμένο βαθμό σοβαρότητας, ακόμη και αν δεν έχει αρνητικές συνέπειες. Εν πάση περιπτώσει, κατά την Επιτροπή, η οδηγία 2018/1972 επαναλαμβάνει μεν πολυάριθμες προϋφιστάμενες διατάξεις, αλλά εκσυγχρονίζει επίσης το νομοθετικό πλαίσιο, ιδίως με την εισαγωγή νέων κανόνων σχετικά με την ανάπτυξη των δικτύων 5G, με την ανάπτυξη νέων σταθερών δικτύων υψηλής χωρητικότητας και με τις νέες λύσεις για την καλύτερη προστασία των καταναλωτών.

65 Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι κύριος σκοπός των κυρώσεων του άρθρου 260, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ είναι η διασφάλιση της μεταφοράς της νομοθεσίας της Ένωσης εντός των προθεσμιών που αυτή προβλέπει και η αποτροπή της επανάληψης παραβάσεων αυτού του είδους. Η μεταφορά μιας

οδηγίας στο εθνικό δίκαιο εντός των προθεσμιών που αυτή προβλέπει δεν αποτελεί ένα απλό τυπικό ζήτημα, αλλά θεμελιώδη υποχρέωση που επιβάλλεται στα κράτη μέλη για τη διασφάλιση της πλήρους αποτελεσματικότητας του δικαίου της Ένωσης.

66 Με το υπόμνημα ανταπαντήσεως, η Δημοκρατία της Λεττονίας εμμένει στη θέση της και προσθέτει ότι, μετά τη λήψη των μέτρων που κοινοποίησε στις 17 Νοεμβρίου 2022 στην Επιτροπή, η μεταφορά της οδηγίας 2018/1972 στο λεττονικό δίκαιο είναι πλήρης.

67 Με το δικόγραφο της 30ής Ιουνίου 2023, η Επιτροπή υποστηρίζει αντιθέτως ότι τα μέτρα αυτά δεν μεταφέρουν στο εθνικό δίκαιο ορισμένες διατάξεις της οδηγίας 2018/1972 και ότι μεταφέρουν ατελώς στο εθνικό δίκαιο άλλες διατάξεις της.

68 Με τις παρατηρήσεις της επί του εν λόγω δικογράφου, η Δημοκρατία της Λεττονίας επαναλαμβάνει τη θέση της ότι τα εν λόγω μέτρα φέρουν εις πέρας την πλήρη μεταφορά της οδηγίας 2018/1972 στο λεττονικό δίκαιο.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

69 Δεδομένου ότι, όπως προκύπτει από τη σκέψη 43 της παρούσας απόφασης, αποδεικνύεται ότι, κατά τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας, η Δημοκρατία της Λεττονίας δεν είχε ανακοινώσει στην Επιτροπή τα μέτρα που διασφαλίζουν πλήρη μεταφορά της οδηγίας 2018/1972 στο εθνικό δίκαιο, κατά την έννοια του άρθρου 260, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ, η διαπιστωθείσα ως άνω παράβαση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της διάταξης αυτής.

70 Η Επιτροπή ζητεί την επιβολή χρηματικής ποινής και κατ’ αποκοπήν ποσού.

71 Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η επιλογή του ενός ή του άλλου από τα δύο αυτά μέτρα εξαρτάται από την καταλληλότητά του προς επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, ανάλογα με τις περιστάσεις της συγκεκριμένης περίπτωσης. Ενώ η επιβολή χρηματικής ποινής φαίνεται ιδιαίτερα κατάλληλη να παρακινήσει το οικείο κράτος μέλος να παύσει, το ταχύτερο δυνατόν, μια παράβαση που, χωρίς το μέτρο αυτό, θα έτεινε να συνεχιστεί, η επιβολή της υποχρέωσης καταβολής κατ’ αποκοπήν ποσού στηρίζεται περισσότερο στην αποτίμηση των συνεπειών τις οποίες έχει η μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων του συγκεκριμένου κράτους μέλους επί των ιδιωτικών και δημοσίων συμφερόντων, ιδίως όταν η παράβαση συνεχίστηκε επί μακρό χρονικό διάστημα [απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2021, Επιτροπή κατά Ισπανίας (Οδηγία για τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα – Ποινικό δίκαιο), C-658/19, EU:C:2021:138, σκέψη 54 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

– *Επί του αιτήματος επιβολής χρηματικής ποινής*

72 Όσον αφορά τη σκοπιμότητα επιβολής χρηματικής ποινής εν προκειμένω, υπενθυμίζεται ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η επιβολή χρηματικής ποινής δικαιολογείται κατ’ αρχήν μόνον εφόσον, κατά το χρονικό σημείο της εξέτασης των πραγματικών περιστατικών από το Δικαστήριο, ήτοι κατά την ημερομηνία περάτωσης της διαδικασίας, συνεχίζεται η παράβαση για την οποία ζητείται η επιβολή της κύρωσης αυτής [απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2021, Επιτροπή κατά Ισπανίας (Οδηγία για τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα – Ποινικό δίκαιο), C-658/19, EU:C:2021:138, σκέψεις 55 και 57 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

73 Επομένως, προκειμένου να διαπιστωθεί αν μπορεί να επιβληθεί εν προκειμένω χρηματική ποινή, πρέπει να εξεταστεί αν η παράβαση που διαπιστώθηκε στη σκέψη 43 της παρούσας απόφασης συνεχιζόταν κατά την ημερομηνία της περάτωσης της διαδικασίας, ήτοι την 7η Δεκεμβρίου 2022.

74 Στο ως άνω πλαίσιο, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η φράση «υποχρέωσή του να ανακοινώσει τα μέτρα μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο» του άρθρου 260, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι αφορά την υποχρέωση των κρατών μελών να διαβιβάζουν αρκούντως σαφείς και ακριβείς πληροφορίες όσον αφορά τα μέτρα μεταφοράς μιας οδηγίας. Προκειμένου να ανταποκριθούν στις επιταγές της ασφάλειας δικαίου και να διασφαλίσουν τη μεταφορά του συνόλου των διατάξεων της οδηγίας αυτής στο σύνολο της οικείας επικράτειας, τα κράτη μέλη υποχρεούνται, σύμφωνα με την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας την οποία θεσπίζει το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, να αναφέρουν, για κάθε διάταξη της εν λόγω οδηγίας, την ή τις εθνικές διατάξεις μέσω των οποίων θεωρούν ότι έχουν εκπληρώσει τις διάφορες υποχρεώσεις που τους επιβάλλει η συγκεκριμένη οδηγία. Μετά την ανακοίνωση αυτή, η οποία συνοδεύεται, εφόσον παρίσταται ανάγκη, από την υποβολή πίνακα αντιστοιχίας, εναπόκειται στην Επιτροπή να αποδείξει, προκειμένου να ζητήσει την επιβολή στο συγκεκριμένο κράτος μέλος της προβλεπόμενης από το άρθρο 260, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ χρηματικής κυρώσεως, ότι, προδήλως, ορισμένα μέτρα μεταφοράς δεν έχουν ληφθεί ή δεν καλύπτουν το σύνολο του εδάφους του κράτους μέλους, εξυπακουομένου ότι δεν εναπόκειται στο Δικαστήριο, στο πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας που κινείται κατ' εφαρμογήν της διάταξης αυτής, να εξετάσει αν τα ανακοινωθέντα στην Επιτροπή εθνικά μέτρα διασφαλίζουν την ορθή μεταφορά των διατάξεων της συγκεκριμένης οδηγίας [πρβλ. απόφαση της 8ης Ιουλίου 2019, Επιτροπή κατά Βελγίου (Άρθρο 260, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ – Υψίρρυθμα δίκτυα), C-543/17, EU:C:2019:573, σκέψεις 51 και 59 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

75 Ως προς το ζήτημα αυτό, από την ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφία προκύπτει ότι στις 17 Νοεμβρίου 2022 η Δημοκρατία της Λεττονίας ανακοίνωσε ορισμένα μέτρα στην Επιτροπή. Με το υπόμνημα ανταπαντήσεως, το εν λόγω κράτος μέλος δήλωσε ρητώς ότι, κατά την άποψή του, τα μέτρα αυτά φέρουν εις πέρας την πλήρη μεταφορά της οδηγίας 2018/1972 στο λεττονικό δίκαιο.

76 Αντιθέτως, με το δικόγραφο της 30ής Ιουνίου 2023, η Επιτροπή περιορίστηκε στην επισήμανση ότι η Δημοκρατία της Λεττονίας δεν είχε ακόμη ανακοινώσει κατά τον χρόνο εκείνο μέτρα μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο του άρθρου 1, παράγραφος 4, του άρθρου 35, παράγραφοι 7 και 9, του άρθρου 48, παράγραφος 2, του άρθρου 49, παράγραφος 3, του άρθρου 69, παράγραφος 4, του άρθρου 96, παράγραφος 4, καθώς και των άρθρων 100 και 112 της οδηγίας 2018/1972. Επιπλέον, κατά την Επιτροπή, το άρθρο 43, παράγραφος 2, το άρθρο 61, παράγραφος 4, το άρθρο 62, παράγραφος 2, το άρθρο 76, παράγραφος 2, το άρθρο 80, παράγραφος 3, δεύτερη περίοδος, και το άρθρο 102, παράγραφος 2, της οδηγίας 2018/1972 δεν έχουν μεταφερθεί πλήρως στη λεττονική έννομη τάξη.

77 Επομένως, η Επιτροπή δεν παρέσχε κανένα στοιχείο από το οποίο να μπορεί να συναχθεί ότι τα μέτρα που της ανακοίνωσε στις 17 Νοεμβρίου 2022 η Δημοκρατία της Λεττονίας προδήλως δεν μεταφέρουν την οδηγία 2018/1972 στο λεττονικό δίκαιο ή ότι δεν καλύπτουν το σύνολο του εδάφους του κράτους μέλους αυτού.

78 Εξάλλου, με τις παρατηρήσεις της επί του δικογράφου της 30ής Ιουνίου 2023, η Δημοκρατία της Λεττονίας όχι μόνον επανέλαβε ότι, κατά την άποψή της, κατόπιν της λήψεως των μέτρων αυτών, η μεταφορά της οδηγίας 2018/1972 στο εθνικό δίκαιο ήταν πλήρης, αλλά επίσης εξέθεσε τους

λόγους για τους οποίους πρέπει να θεωρηθεί ότι οι διατάξεις της οδηγίας αυτής που μνημονεύονται στη σκέψη 76 της παρούσας απόφασης έχουν πλήρως μεταφερθεί στο λεττονικό δίκαιο.

79 Ομοίως, με την από 1ης Φεβρουαρίου 2024 επιστολή της για την οποία έγινε λόγος στη σκέψη 26 της παρούσας απόφασης, η Επιτροπή περιορίζεται στην ενημέρωση του Δικαστηρίου σχετικά με το πόρισμα της εκ μέρους της ανάλυσης των μέτρων που της κοινοποιήθηκαν στις 15 Αυγούστου 2023 και στην μνεία της ύπαρξης διαφωνίας μεταξύ της ιδίας και της Δημοκρατίας της Λεττονίας όσον αφορά τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο του άρθρου 112, παράγραφος 1, της οδηγίας 2018/1972.

80 Λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας που μνημονεύεται στη σκέψη 74 της παρούσας απόφασης, δεν εναπόκειται στο Δικαστήριο, στο πλαίσιο διαδικασίας που κινείται δυνάμει του άρθρου 260, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ, να αποφανθεί επί του ζητήματος αν τα μέτρα αυτά διασφαλίζουν την ορθή μεταφορά των διατάξεων της εν λόγω οδηγίας.

81 Όταν η Επιτροπή εκτιμά ότι ορισμένα από τα μέτρα μεταφοράς οδηγίας στο εθνικό δίκαιο τα οποία της ανακοίνωσε ένα κράτος μέλος δεν διασφαλίζουν την ορθή μεταφορά της οδηγίας, χρηματική κύρωση μπορεί να επιβληθεί στο κράτος μέλος αυτό μόνο μετά την εκδίκαση προσφυγής λόγω παραβάσεως ασκηθείσας βάσει του άρθρου 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ [πρβλ. απόφαση της 8ης Ιουλίου 2019, Επιτροπή κατά Βελγίου (Άρθρο 260, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ – Υψίρρυθμα δίκτυα), C-543/17, EU:C:2019:573, σκέψεις 55 έως 57].

82 Υπό τις περιστάσεις αυτές, διαπιστώνεται ότι η Δημοκρατία της Λεττονίας, ανακοινώνοντας στις 17 Νοεμβρίου 2022 στην Επιτροπή τα μέτρα με τα οποία θεωρούσε ότι είχε συμμορφωθεί στο ακέραιο με τις υποχρεώσεις που της επέβαλλε η οδηγία 2018/1972, έθεσε τέρμα στην παράβαση που διαπιστώθηκε στη σκέψη 43 της παρούσας απόφασης.

83 Κατά συνέπεια, πρέπει να απορριφθεί το αίτημα της Επιτροπής να υποχρεωθεί η Δημοκρατία της Λεττονίας στην καταβολή χρηματικής ποινής.

– *Επί του αιτήματος επιβολής κατ' αποκοπήν ποσού*

84 Όσον αφορά τη σκοπιμότητα της επιβολής υποχρέωσης καταβολής κατ' αποκοπήν ποσού εν προκειμένω, υπενθυμίζεται ότι απόκειται στο Δικαστήριο να επιβάλει, σε κάθε υπόθεση και ανάλογα με τις συγκεκριμένες περιστάσεις της ενώπιόν του διαφοράς, καθώς και ανάλογα με τον βαθμό πειθούς και αποτροπής που κρίνει απαραίτητο, τις κατάλληλες χρηματικές κυρώσεις, προκειμένου, ιδίως, να προλάβει την επανάληψη παρόμοιων παραβιάσεων του δικαίου της Ένωσης [απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2021, Επιτροπή κατά Ισπανίας (Οδηγία για τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα – Ποινικό δίκαιο), C-658/19, EU:C:2021:138, σκέψη 69 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

85 Στην υπό κρίση υπόθεση, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, παρά το γεγονός ότι η Δημοκρατία της Λεττονίας συνεργάστηκε με τις υπηρεσίες της Επιτροπής καθ' όλη τη διάρκεια της προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασίας και τις ενημέρωσε για τους λόγους που την εμπόδισαν να μεταφέρει στο λεττονικό δίκαιο την οδηγία 2018/1972, το σύνολο των νομικών και πραγματικών στοιχείων που σχετίζονται με τη διαπιστωθείσα παράβαση, ήτοι το γεγονός ότι δεν είχε ανακοινώσει τα αναγκαία μέτρα για την πλήρη μεταφορά της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο κατά τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας, ή έστω κατά τον χρόνο άσκησης της υπό κρίση προσφυγής, αποτελεί ένδειξη περί του ότι για την αποτελεσματική πρόληψη ανάλογων

μελλοντικών παραβάσεων του δικαίου της Ένωσης μπορεί να απαιτείται η λήψη ενός αποτρεπτικού μέτρου, όπως είναι η επιβολή κατ' αποκοπήν ποσού [βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2021, Επιτροπή κατά Ισπανίας (Οδηγία για τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα – Ποινικό δίκαιο), C-658/19, EU:C:2021:138, σκέψη 70 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

86 Η εκτίμηση αυτή δεν κλονίζεται από την επιχειρηματολογία της Δημοκρατίας της Λεττονίας που εκτίθεται στις σκέψεις 60 έως 63 της παρούσας απόφασης.

87 Πράγματι, πρώτον, όσον αφορά τον ισχυρισμό ότι το προϋπάρχον νομοθετικό πλαίσιο ήταν επαρκές, από τη νομολογία που υπενθυμίζεται στη σκέψη 33 της παρούσας απόφασης προκύπτει ότι, αν μια οδηγία προβλέπει ρητώς την υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίσουν ότι οι αναγκαίες για την εφαρμογή της διατάξεις περιέχουν παραπομπή στην οδηγία αυτή ή ότι συνοδεύονται από μια τέτοια παραπομπή κατά την επίσημη δημοσίευσή τους, είναι σε κάθε περίπτωση αναγκαίο τα κράτη μέλη να θεσπίσουν θετική πράξη μεταφοράς της επίμαχης οδηγίας.

88 Δεύτερον, μολονότι το γεγονός ότι η παράβαση που διαπιστώθηκε στη σκέψη 43 της παρούσας απόφασης δεν είχε αρνητικές συνέπειες θα μπορούσε, αν υποτεθεί ότι αποδεικνύεται, να είναι κρίσιμο για την εκτίμηση της σοβαρότητας της παράβασης ενόψει του υπολογισμού του ύψους του κατ' αποκοπήν ποσού, αντιθέτως δεν μπορεί να είναι κρίσιμο για την εκτίμηση της σκοπιμότητας της επιβολής αυτής της κύρωσης.

89 Τρίτον, όπως ορθώς υποστηρίζει η Επιτροπή, η ανακοίνωση των μέτρων μεταφοράς μιας οδηγίας στο εθνικό δίκαιο δεν είναι τυπικό ζήτημα. Πράγματι, η υποχρέωση λήψης των εθνικών μέτρων για τη διασφάλιση της πλήρους μεταφοράς οδηγίας και η υποχρέωση ανακοίνωσης των μέτρων αυτών στην Επιτροπή αποτελούν ουσιώδεις υποχρεώσεις των κρατών μελών προκειμένου να διασφαλισθεί η πλήρης αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης [απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2021, Επιτροπή κατά Ισπανίας (Οδηγία για τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα – Ποινικό δίκαιο), C-658/19, EU:C:2021:138, σκέψη 74 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

90 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, είναι σκόπιμη η επιβολή κατ' αποκοπήν ποσού στη Δημοκρατία της Λεττονίας.

91 Όσον αφορά τον υπολογισμό του κατ' αποκοπήν ποσού, υπενθυμίζεται ότι στο Δικαστήριο απόκειται, κατά την άσκηση της εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτει συναφώς, όπως η εξουσία αυτή οριοθετείται από τις προτάσεις της Επιτροπής, να καθορίζει το ύψος του κατ' αποκοπήν ποσού στην καταβολή του οποίου μπορεί να υποχρεωθεί ένα κράτος μέλος δυνάμει του άρθρου 260, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ, κατά τρόπον ώστε το ποσό αυτό να είναι, αφενός, προσαρμοσμένο στις περιστάσεις και, αφετέρου, ανάλογο προς τη διαπραχθείσα παράβαση. Μεταξύ των κρίσιμων προς τούτο παραγόντων περιλαμβάνονται, ιδίως, η σοβαρότητα της διαπιστωθείσας παράβασης και το χρονικό διάστημα κατά το οποίο αυτή συνεχίστηκε, καθώς και η ικανότητα πληρωμής του συγκεκριμένου κράτους μέλους [απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2021, Επιτροπή κατά Ισπανίας (Οδηγία για τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα – Ποινικό δίκαιο), C-658/19, EU:C:2021:138, σκέψη 73 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

92 Όσον αφορά, κατά πρώτον, τη σοβαρότητα της παράβασης, υπενθυμίζεται ότι, κατά τη νομολογία που μνημονεύεται στη σκέψη 89 της παρούσας απόφασης, η υποχρέωση λήψης των εθνικών μέτρων για τη διασφάλιση της πλήρους μεταφοράς οδηγίας και η υποχρέωση

ανακοίνωσης των μέτρων αυτών στην Επιτροπή αποτελούν ουσιώδεις υποχρεώσεις των κρατών μελών προκειμένου να διασφαλισθεί η πλήρης αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης και ότι, επομένως, η παράβαση των υποχρεώσεων αυτών πρέπει να θεωρείται μετά βεβαιότητας ως σοβαρή.

93 Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι, όπως προκύπτει από τη σκέψη 43 της παρούσας απόφασης, κατά τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας, ήτοι την 23η Νοεμβρίου 2021, η Δημοκρατία της Λεττονίας δεν είχε εκπληρώσει τις υποχρεώσεις μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο τις οποίες υπείχε από την οδηγία 2018/1972 και, επομένως, δεν είχε διασφαλιστεί η πλήρης αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης.

94 Επιπλέον, όπως τονίζει η Επιτροπή, η οδηγία 2018/1972 είναι η κύρια νομοθετική πράξη στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

95 Ειδικότερα, κατ' αρχάς, η οδηγία 2018/1972 θεσπίζει, όπως προκύπτει από το άρθρο της 1, παράγραφος 1, «εναρμονισμένο πλαίσιο για τη ρύθμιση δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών, υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, συναφών ευκολιών και συναφών υπηρεσιών, καθώς και ορισμένων πτυχών του τερματικού εξοπλισμού. Καθορίζει τα καθήκοντα των εθνικών ρυθμιστικών αρχών και, κατά περίπτωση, άλλων αρμόδιων αρχών και θεσπίζει σύνολο διαδικασιών για την εξασφάλιση της εναρμονισμένης εφαρμογής του ρυθμιστικού πλαισίου σε ολόκληρη την Ένωση».

96 Περαιτέρω, η οδηγία αποσκοπεί, κατά το άρθρο της 1, παράγραφος 2, αφενός, στην υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών που έχει ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη και χρήση δικτύων πολύ υψηλής χωρητικότητας, βιώσιμο ανταγωνισμό, διαλειτουργικότητα των υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, προσβασιμότητα, ασφάλεια δικτύων και υπηρεσιών και οφέλη για τους τελικούς χρήστες, και, αφετέρου, στη διασφάλιση της παροχής, εντός ολόκληρης της Ένωσης, διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών καλής ποιότητας, σε προσιτή τιμή χάρη στον πραγματικό ανταγωνισμό και τις πραγματικές επιλογές, στην αντιμετώπιση των περιπτώσεων όπου οι ανάγκες των τελικών χρηστών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων με αναπηρίες προκειμένου να έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες επί ίσοις όροις με τους υπόλοιπους, δεν καλύπτονται ικανοποιητικά από την αγορά και στον καθορισμό των αναγκαίων δικαιωμάτων τελικού χρήστη.

97 Τέλος, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές της σκέψεις 2 και 3, η οδηγία τροποποιεί το ρυθμιστικό πλαίσιο που ίσχυε πριν από την έκδοσή της προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι τεχνολογικές εξελίξεις και οι εξελίξεις στην αγορά.

98 Βεβαίως, όπως επισημαίνει η Δημοκρατία της Λεττονίας, ο επίμαχος τομέας ρυθμίζεται ήδη από άλλες πράξεις του δικαίου της Ένωσης, τις οποίες η οδηγία τροποποιεί ή αντικαθιστά.

99 Εντούτοις, η οδηγία δεν περιορίζεται στην κωδικοποίηση των πράξεων αυτών. Πράγματι, όπως τονίζει η Επιτροπή χωρίς να αντικρούεται από τη Δημοκρατία της Λεττονίας, ο ΕΚΗΕ ενισχύει ιδίως τις επιλογές και τα δικαιώματα των καταναλωτών, διασφαλίζοντας υψηλότερα πρότυπα υπηρεσιών επικοινωνίας, και τον ρόλο των εθνικών ρυθμιστικών αρχών καθορίζοντας ένα ελάχιστο σύνολο αρμοδιοτήτων για αυτές και ενισχύοντας την ανεξαρτησία τους, μέσω της θέσπισης κριτηρίων για τους διορισμούς και τις υποχρεώσεις όσον αφορά την υποβολή πληροφοριών και εκθέσεων. Επιπλέον, ο ΕΚΗΕ ρυθμίζει διάφορες πτυχές της παροχής υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, συμπεριλαμβανομένων των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας, των πόρων αριθμοδότησης και των δικαιωμάτων των τελικών χρηστών. Η ενίσχυση

μέσω του ΕΚΗΕ των κανόνων οργάνωσης του τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών αποσκοπεί στην αυξημένη ασφάλεια και προστασία των καταναλωτών, ιδίως όσον αφορά την οικονομικά προσιτή πρόσβαση στις υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

100 Επισημαίνεται ότι, όπως ορθώς υποστηρίζει η Επιτροπή, η εκ μέρους της Δημοκρατίας της Λεττονίας παράλειψη μεταφοράς της οδηγίας 2018/1972, πρώτον, υπονομεύει τις ρυθμιστικές πρακτικές σε ολόκληρη την Ένωση όσον αφορά τη διαχείριση του συστήματος ηλεκτρονικών επικοινωνιών, τις άδειες που αφορούν το ραδιοφάσμα και τους κανόνες πρόσβασης στην αγορά. Κατά συνέπεια, οι επιχειρήσεις δεν υπόκεινται ούτε σε πιο συνεκτικές και προβλέψιμες διαδικασίες για τη χορήγηση ή την ανανέωση των υφιστάμενων δικαιωμάτων χρήσης του ραδιοφάσματος ούτε σε προβλέψιμη ρύθμιση χάρη στην 20ετή ελάχιστη διάρκεια των αδειών χρήσης του ραδιοφάσματος. Τέτοιου είδους αδυναμίες επηρεάζουν άμεσα τη διαθεσιμότητα και την ανάπτυξη δικτύων πολύ υψηλής χωρητικότητας εντός της Ένωσης. Δεύτερον, οι καταναλωτές στερούνται ορισμένα απτά οφέλη που παρέχει η οδηγία, όπως είναι οι λύσεις σχετικά με την πρόσβαση σε οικονομικά προσιτές υπηρεσίες επικοινωνιών, η απαίτηση παροχής στους καταναλωτές σαφούς ενημέρωσης ως προς τις συμβάσεις, η υποχρέωση εφαρμογής διαφανών τιμολογίων, η απλούστευση της αλλαγής παρόχου δικτύου με σκοπό την προώθηση πιο προσιτών λιανικών τιμών και η υποχρέωση των παρόχων να προσφέρουν στους τελικούς χρήστες με αναπηρία ισοδύναμη πρόσβαση στις υπηρεσίες επικοινωνιών.

101 Πάντως, στο πλαίσιο της εκτίμησης της σοβαρότητας της παράβασης προκειμένου να καθοριστεί το ύψος του κατ' αποκοπήν ποσού, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, η Δημοκρατία της Λεττονίας ανακοίνωσε στην Επιτροπή τα μέτρα μεταφοράς σημαντικού αριθμού διατάξεων της οδηγίας 2018/1972 και ότι στις 17 Νοεμβρίου 2022 το κράτος μέλος αυτό της ανακοίνωσε τα μέτρα με τα οποία θεωρούσε ότι είχε συμμορφωθεί στο ακέραιο με τις υποχρεώσεις που της επέβαλλε η οδηγία αυτή.

102 Κατά δεύτερον, όσον αφορά τη διάρκεια της παράβασης, υπενθυμίζεται ότι αυτή πρέπει, κατ' αρχήν, να υπολογίζεται με βάση το χρονικό σημείο κατά το οποίο το Δικαστήριο εξετάζει τα πραγματικά περιστατικά και ότι η εκτίμηση αυτή των πραγματικών περιστατικών πρέπει να θεωρηθεί ότι πραγματοποιείται κατά την ημερομηνία περάτωσης της διαδικασίας [πρβλ. απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2021, Επιτροπή κατά Ισπανίας (Οδηγία για τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα – Ποινικό δίκαιο), C-658/19, EU:C:2021:138, σκέψη 79 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

103 Όσον αφορά, αφενός, το χρονικό σημείο έναρξης της περιόδου που πρέπει να ληφθεί υπόψη για τον καθορισμό του ύψους του κατ' αποκοπήν ποσού το οποίο πρέπει να επιβληθεί κατ' εφαρμογήν του άρθρου 260, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, σε αντίθεση με την ημερήσια χρηματική ποινή, η ημερομηνία που πρέπει να ληφθεί υπόψη προς τον σκοπό εκτίμησης της διάρκειας της επίμαχης παράβασης δεν είναι η ημερομηνία λήξης της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας, αλλά η ημερομηνία λήξης της προθεσμίας μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο που προβλέπει η επίμαχη οδηγία [πρβλ. αποφάσεις της 16ης Ιουλίου 2020, Επιτροπή κατά Ρουμανίας (Καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες), C-549/18, EU:C:2020:563, σκέψη 79, και της 16ης Ιουλίου 2020, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας (Καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες), C-550/18, EU:C:2020:564, σκέψη 90].

104 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται βασίμως ότι, κατά την ημερομηνία μεταφοράς που προβλέπει το άρθρο 124 της οδηγίας 2018/1972, ήτοι την 21η Δεκεμβρίου 2020, η Δημοκρατία της Λεττονίας δεν είχε θεσπίσει τις αναγκαίες νομοθετικές, ρυθμιστικές και διοικητικές διατάξεις για τη μεταφορά της οδηγίας αυτής στο εθνικό δίκαιο και, συνακόλουθα, δεν είχε ανακοινώσει στην Επιτροπή τα μέτρα πλήρους μεταφοράς της στην εσωτερική έννομη τάξη.

105 Αφετέρου, όπως προκύπτει από τη σκέψη 82 της παρούσας απόφασης, στις 17 Νοεμβρίου 2022 η Δημοκρατία της Λεττονίας έθεσε τέρμα στην παράβαση που διαπιστώθηκε στη σκέψη 43 της παρούσας απόφασης.

106 Κατά συνέπεια, η παράβαση συνεχίστηκε κατά το χρονικό διάστημα από τις 22 Δεκεμβρίου 2020 έως και τις 16 Νοεμβρίου 2022, ήτοι για χρονικό διάστημα 694 ημερών, και, επομένως, η διάρκειά της είναι ιδιαίτερα σημαντική.

107 Τούτου δοθέντος, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η διάρκεια της παράβασης μπορεί να οφείλεται εν μέρει στις εξαιρετικές περιστάσεις που συνδέονται με την πανδημία της νόσου COVID-19 και, εν συνεχεία, με τον επιθετικό πόλεμο που διεξάγει η Ρωσική Ομοσπονδία κατά της Ουκρανίας. Πράγματι, η Δημοκρατία της Λεττονίας υποστηρίζει, χωρίς να αντικρούεται, ότι οι περιστάσεις αυτές, οι οποίες ήταν απρόβλεπτες και ανεξάρτητες από τη βούλησή της, καθυστέρησαν την αναγκαία νομοθετική διαδικασία για τη μεταφορά της οδηγίας 2018/1972 στο εθνικό δίκαιο και, κατά συνέπεια, είχαν ως αποτέλεσμα την επιμήκυνση του χρονικού διαστήματος κατά τη διάρκεια του οποίου συνεχίστηκε η παράβαση.

108 Όσον αφορά, κατά τρίτον, την ικανότητα πληρωμής του συγκεκριμένου κράτους μέλους, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι πρέπει να ληφθεί υπόψη το ΑΕγχΠ του κράτους μέλους, ως έχει κατά το χρονικό σημείο της εξέτασης των πραγματικών περιστατικών από το Δικαστήριο [πρβλ. αποφάσεις της 16ης Ιουλίου 2020, Επιτροπή κατά Ρουμανίας (Καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες), C-549/18, EU:C:2020:563, σκέψη 85, και της 16ης Ιουλίου 2020, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας (Καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες), C-550/18, EU:C:2020:564, σκέψη 97].

109 Με το δικόγραφο της προσφυγής, η Επιτροπή προτείνει να ληφθεί υπόψη, εκτός από το ΑΕγχΠ της Δημοκρατίας της Λεττονίας, και η θεσμική βαρύτητά της εντός της Ένωσης, η οποία εκφράζεται με τον αριθμό των εδρών που διαθέτει το εν λόγω κράτος μέλος στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η Επιτροπή εκτιμά επίσης ότι πρέπει να χρησιμοποιηθεί συντελεστής προσαρμογής 4,5 προκειμένου να διασφαλιστεί ο αναλογικός και αποτρεπτικός χαρακτήρας των κυρώσεων τις οποίες ζητεί από το Δικαστήριο να επιβάλει στο εν λόγω κράτος μέλος.

110 Εντούτοις, προσφάτως το Δικαστήριο κατέστησε απολύτως σαφές, αφενός, ότι η συνεκτίμηση της θεσμικής βαρύτητας του κράτους μέλους δεν είναι απαραίτητη για να εξασφαλιστεί επαρκές αποτρεπτικό αποτέλεσμα και η μεταβολή της τρέχουσας ή της μελλοντικής συμπεριφοράς του κράτους μέλους και, αφετέρου, ότι η Επιτροπή δεν κατέδειξε τα αντικειμενικά κριτήρια βάσει των οποίων καθόρισε την τιμή του συντελεστή προσαρμογής στο 4,5 [πρβλ. απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 2022, Επιτροπή κατά Ελλάδας (Ανάκτηση κρατικών ενισχύσεων – Σιδηρονικέλιο), C-51/20, EU:C:2022:36, σκέψεις 115 και 117].

111 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των περιστάσεων της υπό κρίση υπόθεσης και υπό το πρίσμα της εξουσίας εκτιμήσεως που αναγνωρίζει στο Δικαστήριο το άρθρο 260, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ, το οποίο προβλέπει ότι το Δικαστήριο δεν μπορεί, όσον αφορά το κατ' αποκοπήν ποσό του οποίου την καταβολή επιβάλλει, να υπερβεί το ποσό το οποίο υπέδειξε η Επιτροπή, πρέπει να

γίνει δεκτό ότι, για να προληφθεί αποτελεσματικά η επανάληψη στο μέλλον παραβάσεων, όπως η παράβαση λόγω της μη τήρησης του άρθρου 124 της οδηγίας 2018/1972, οι οποίες θίγουν την πλήρη αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης, απαιτείται να επιβληθεί η υποχρέωση καταβολής κατ' αποκοπήν ποσού το ύψος του οποίου πρέπει να καθοριστεί σε 300 000 ευρώ.

112 Κατά συνέπεια, η Δημοκρατία της Λεττονίας πρέπει να υποχρεωθεί να καταβάλει στην Επιτροπή κατ' αποκοπήν ποσό ύψους 300 000 ευρώ.

Επί των δικαστικών εξόδων

113 Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου.

114 Εν προκειμένω, η απόρριψη του αιτήματος της Επιτροπής να υποχρεωθεί η Δημοκρατία της Λεττονίας στην καταβολή χρηματικής ποινής συνδέεται με τη στάση του κράτους μέλους αυτού, δεδομένου ότι αυτό θέσπισε και κοινοποίησε στην Επιτροπή τα μέτρα με τα οποία θεωρούσε ότι είχε συμμορφωθεί στο ακέραιο με τις υποχρεώσεις που του επέβαλλε η οδηγία 2018/1972 μόνο κατόπιν της ασκήσεως της υπό κρίση προσφυγής.

115 Υπό τις περιστάσεις αυτές και δεδομένου ότι δεν είναι δυνατόν να διαχωριστούν προσηκόντως τα έξοδα που αφορούν την παράβαση που διαπιστώθηκε στη σκέψη 43 της παρούσας απόφασης από τα έξοδα που αφορούν την απόρριψη του εν λόγω αιτήματος, η Δημοκρατία της Λεττονίας πρέπει να φέρει, πέραν των δικαστικών εξόδων της, και τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή, σύμφωνα με το αίτημα της τελευταίας.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (ένατο τμήμα) αποφασίζει:

1) Η Δημοκρατία της Λεττονίας, παραλείποντας να θεσπίσει, μέχρι τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας, τις αναγκαίες νομοθετικές, ρυθμιστικές και διοικητικές διατάξεις προκειμένου να συμμορφωθεί προς την οδηγία (ΕΕ) 2018/1972 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Κώδικα Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών, και, συνακόλουθα, παραλείποντας να κοινοποιήσει τις διατάξεις αυτές στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 124, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας.

2) Υποχρεώνει τη Δημοκρατία της Λεττονίας να καταβάλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατ' αποκοπήν ποσόν ύψους 300 000 ευρώ.

3) Απορρίπτει κατά τα λοιπά την προσφυγή.

4) Η Δημοκρατία της Λεττονίας φέρει, πέραν των δικαστικών εξόδων της, και τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

(υπογραφές)